

як середньовічний самурай. Він народився в селі, але у віці п'ятнадцяти років (1871) покинув рідну домівку, щоб навчатися в Токію, де й залишився назавжди. Там він закінчив школу, яку відкрили французькі місіонери, і дійсно засвоїв французьку мову. До того ж він, на відміну від більшості політиків свого часу, скромно, помірно жив і не був «подібний до короля», як пише Барікко.

Отже, ми бачимо, що автор, коли мова йде про його персонажів, надто вільно використовує реальні факти, створюючи свій власний світ, у якому сорокатрирічний Луї Пастер зветься молодим біологом, Київ є відправним пунктом у подорожі на Далекий Схід, де існує вигаданий порт Сабірк, а буденне життя людей набуває таємничого відтінку. Численні повторення тих самих речень, деталей і ситуацій підкреслюють цю загадкову атмосферу. Що саме хотів цим сказати автор? Ми пропонуємо читачеві знайти у книжці свою відповідь.

1

Хоч як сподівався батько Ерве Жонкура на блискуче майбутнє сина у війську, а скінчилося тим, що син знайшов для себе заняття не дуже поважне, у якому за іронією долі було щось, так би мовити, ніжне, ба навіть *жіноче*.

Ерве Жонкур заробляв на життя тим, що купував та продавав яйця шовкопряда.

Тоді був рік 1861-й. Флобер іще не закінчив писати «Саламбо», електричне освітлення існувало тільки в теорії, а по той бік океану Авраам Лінкольн вів війну, кінця якої йому не судилося побачити.

Ерве Жонкуру виповнилося тридцять два роки. Він купував і продавав.

Кокони шовкопряда.

2

Якщо точніше, Ерве Жонкур купував та продавав крихітні яечка жовтого або сірого кольору, нерухомі й на вигляд зовсім мертві. На одній вашій долоні могли розміститися тисячі таких яечок.

Про таке якраз і кажуть: «Мати цілий ста-ток у своїх руках».

На початку травня яечка (їх також називають греною) розкривалися, на світ з'являлись личинки, які протягом тридцяти днів старанно харчувалися листям шовковиці, а потім знову згорталися в кокон, щоб за два тижні остаточно вийти з нього, залишивши у спадок хазяїнові тисячі метрів шовку-сирцю та чималу купу грошей — французьких франків; це ставало можливим лише тоді, коли зробити все за певними правилами та, як у випадку Ерве Жонкура, у якійсь місцевості Південної Франції.

Місцевість, де мешкав Ерве Жонкур, називалася Лавільдьйо.

Дружину його звали Елен. Дітей вони не мали.

3

Прагнучи unikнути збитків від епідемій, які постійно загрожували європейському шовківництву, Ерве Жонкур намагався купувати яечка шовкопрядів по той бік Середземного моря, у Сирії чи Єгипті. У цьому полягала найризикованіша частина його ремесла. На початку січня кожного року він вирушав у подорож. Здолавши тисячу шістьсот миль морем і вісімсот кілометрів по землі, він знаходив продавця яечок, торгувався та купував. Скільки треба. Потім він повертався: вісімсот кілометрів по землі й тисяча шістьсот миль морем, і ось він вже знов у Лавільдьйо — зазвичай у першу неділю квітня, зазвичай вчасно, щоб піти до церкви на Великодню месу.

По тому він мав працювати ще два тижні, щоб виробити кокони та продати їх.

Після цього він відпочивав аж до кінця року.

4

— Яка вона, Африка? — питали люди.

— Втоплена.

Ерве мав великий будинок якраз за межами містечка, а ще невеличку лабораторію в самому центрі, навпроти покинутого будинку Жана Бербека.

Жан Бербек колись вирішив, що більше не розмовлятиме. Це рішення він виконав. Жінка з двома донечками пішла від нього. Потім він помер. Його будинок досі нікого не привабив, так і стояв занедбаний.

Купуючи і продаючи кокони шовкопряда, Ерве Жонкур щороку заробляв достатньо грошей, щоб забезпечити собі та своїй дружині ті зручності, які у провінції вважаються за ознаку розкошів. Жонкур не виставляв напоказ своїх надбань, а до можливої перспективи обернутися справжнім багатієм ставився цілком байдуже. Він належав до того типу чоловіків, які залюбки *підтримують* власне життя, але вважають недоречним *справді проживати* його.

Треба зазначити, що такі люди стежать за своєю долею так, як більшість інших пильнують дощ у непогожу днину.

5

Якби ви запитали про це Ерве Жонкура, він відповів би, що його життя залишиться незмінним назавжди. А втім, на початку шістдесятих років епідемія пембрини¹, що знищувала грону, виведену в Європі, поширилась також за морем, досягла Африки й навіть, як подекуди, Індії. У 1861 році Ерве Жонкур, повернувшись зі своєї звичної мандрівки з вантажем грени, через два місяці виявив, що вона майже вся зіпсована. Для мешканців Лавільдьйо, як і для багатьох мешканців інших містечок, де виробництво шовку стало головним джерелом збагачення, цей рік здавався початком кінця. Науковці того часу були неспроможні з'ясувати причину епідемії. Отже,

¹ Пембрини — заразна паразитарна хвороба шовкопрядів. (Тут і далі прим. пер.)